

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2024

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 872 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoirazimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriyeva Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr	10
Baxtiyor Islamov	
Kichik biznesni rivojlantirishda "yashil" iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati	12
Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G'oipnazarov	
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System	18
Zufarova Nozima Gulamiddinovna	
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko'rsatkichlari va ekologik muammolar	26
Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	
Yashil budjetlashtirish va uni O'zbekistonda joriy etish istiqbollari	32
Meyliev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	
Iqtisodiyotda ta'lim va fan integratsiyasining asosiy yo'nalishlari	37
Yormatov Ilmidin Toshmatovich	
Transport vositalari va yo'llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir	41
Agzamov Shaxboz Akmalovich	
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish	46
A. X. Salamov	
Biznes-reja baliqchilik xo'jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida	50
Dosmurotova Shaxista Kengashovna	
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog'liqligi	57
Axmediyeva Aliya Toxtarovna	
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari	65
Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo'llari	69
Shamsiyev Nodir Muratovich	
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari	74
Shagazatov Oybek bahodirovich	
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo'nalishlari	78
Davlatov Sanjar Abdimannonovich	
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari	82
Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformatsiyaning muhim yo'nalishlari	86
Yuldasheva Kamola Miraliyevna	
O'zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida)	91
Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi	96
Nazarova Umida Avazovna	
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari	100
Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	
Globalashuv sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish	105
Mirzayev Musurmon Umidullayevich	
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o'rni va ahamiyati	110
Fayziyeva Aziza Azamat qizi	
Ta'lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili	115
Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	

Ta'minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish.....	121
Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari	125
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан.....	131
Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	
Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	137
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	143
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari: Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	150
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	156
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	161
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarining faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	169
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	172
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности	177
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	181
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	186
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	190
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	195
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	199
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlari.....	205
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	209
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	215
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	223
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	228
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi)	236
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	242
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	247
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	

Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	252
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	258
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati samaradorligini yanada oshirish	262
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	268
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari	276
Sobirov Otabek Olimjonovich	
Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	279
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabillik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	283
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	286
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	290
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	295
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtrishda tahlil qilish.....	299
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari.....	304
Abdullayev Boburjon Akbaralievich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	308
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	312
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarining oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	316
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	321
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	327
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	331
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирўйўйловчи”	334
Н. Э. Кахарова	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	339
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	344
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari.....	350
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	355
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	

Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralar samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati	359
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	364
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdamova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	371
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО "Hududgazta'minot"	375
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	380
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi	383
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash	388
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	
O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	396
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	399
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funktsiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	402
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari	411
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida)	415
Karimov Bekzodjon Ilxomovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	422
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	428
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	434
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	439
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане	445
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	450
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari.....	455
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	462
Ollokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	465
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	471
Xalmuxamedova Zeboxon Babaxanovna	

Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	475
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	482
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	489
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini institutsional tahlil qilish mexanizmi	494
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integrasiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	501
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	505
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlarini	512
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	519
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	524
Sultanov Baxram Begdullayevich	
Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	528
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	536
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	541
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	545
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmina Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	550
Shukurov Ilxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	557
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	562
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	566
Bayjanova Gozzal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	572
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе.....	579
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'рни.....	582
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi.....	586
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida.....	593
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	

Fundamentals of Innovative Management and its Organizational Control	599
Akramova Aziza Abduvohidovna, Maqsudov Bunyod Abdusamatovich	
Moliyaviy menejment tizimini rivojlantirishda raqamli marketingdan foydalanishning afzalliklari.....	604
Sobirjonov Sanjar Sobirjonovich	
Оценка экономической эффективности использования фотоэлектрической тепловой установки.....	608
Жураев Ислон Рахматович, Юлдошев Исроил Абриевич, Жураева Зухра Исламовна	
Ilmiy darajali kadrlar tayyorlash sohasida xalqaro tajriba.....	614
Fazliddinov Shohruh Shamsiddinovich	
Turizm infratuzilmasi va uning tarkibiy tuzilishi	621
Po'latov Ma'murjon Murodjon o'g'li	
Oliy ta'lim xizmatlari bozorining rivojlanishi sabablari.....	625
Abdukadirova Kamola Azimovna	
Mintaqada turizm sohasini rivojlantirishda xorijiy mamlakatlar tajribalari.....	629
Isomiddinov Inomjon Qurvonali o'g'li	
Ichki turizmni rivojlantirish bo'yicha infrastruktura holati.....	636
Dehqonov Burxon Rustamovich	
Soliqqa tortish maqsadida kadastr qiymatlarini aniqlash mexanizmlarini takomillashtirish yo'llari.....	642
Kamilov Abror Anvarovich	
O'zbekistonda uylarning energiya samaradorligini oshirish	647
Dodiyev Fozil O'tkurovich	
O'zbekistonda talant menejmentni tatbiq etish istiqbollari.....	653
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida tibbiyot sohasini moliyalashtirish istiqbollari.....	658
Muxammadiyev Ramz Zoirjon o'g'li	
Bulutli texnologiyalardan foydalangan holda resurs xarajatlarini optimallashtirish: tahlil va boshqarish	663
Saitkamolov Muxammadxo'ja Sobirxo'ja o'g'li, Karabayev Rustam Zafarovich	
Milliy iqtisodiyotni rivojlanishida sug'urta institutlarining tutgan o'rni.....	673
K. A. Sharipov, D. Jo'rayev	
Tadbirkorlik nazariyasining evolyutsion talqini.....	678
Aripov Oybek Abdullayevich	
Enhance Export Potential of Private Entrepreneurship and Small Venture.....	683
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi	
Mintaqa barqaror rivojlanishini cheklovchi ekologik omillar tahlili.....	690
Adilova Marg'uba Tursunaliyevna	
Improving the Efficiency of Industrial Enterprise Activities in the Age of Digital Technologies	698
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
A study of green marketing practices in the retail industry – Advantages and disadvantages.....	705
Davronova Zilola Gulomovna	
Tijorat banklarining korporativ xizmatlarini transformatsiyalash jarayonini rivojlantirish.....	709
Farmanova O'g'li Aliqul qizi	
Davlat moliyaviy nazorat tizimini rivojlantirish istiqbollari.....	715
Maxmudov Azamat Normuradovich	
Xorijiy banklarning moliya injiniringi mahsulotlari va rivojlanish istiqbollari	721
Saipnazarov Sherbek Shaylavbekovich	
O'zbekistonda turizm xizmatlari imkoniyatlari: muammo va yechimlar	727
Fayziyev Oybek Raximovich, Xalikov Saydilla Abdraxmanovich	
Sanoat klasterlarini shakllanishining simulyatsiya modelini yaratish	734
Xakimov Ziyodulla Axmadovich, Axmedova Rayxona Jasurbek qizi	
Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning xususiyatlari va ustuvor yo'nalishlari	741
Tolibjon Qazaqov Sharifjon o'g'li	
Raqamli iqtisodiyotda zamonaviy texnika va texnologiyalarning xususiyatlari.....	747
Xusanov Ulugbek Nishanovich	

Biologik aktivlar va qishloq xo'jaligi mahsuloti joriy hisobini tashkil etish bo'yicha xorijiy tajribalar	752
Yusupova Mahfuza Baxtiyor qizi	
Mulkchilikning iqtisodiyotdagi ahamiyatini qiyosiy tahlil qilish (O'zbekiston va Shvetsiya misolida)	757
Odil Norboyev	
Ipoteka krediti riskining ayrim nazariy jihatlarini	761
Xamraqulova Gulnozaxon Faxriddin qizi	
Xalqaro turizm bozorining rivojlanish tendensiyalari va unda O'zbekistonning ishtiroki	764
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, Bobobekova Nargiza Baxtiyorovna	
Tijorat banklari fond bozorida aksiyalar narxini o'zgarishini ebo moduli orqali aniqlashning ekonometrik tahlili	769
Yuldoshova Manzura Ollashkurovna	
Organizational mechanism of sustainable development of the tourism industry, role and application of technologies	780
Sayfutdinov Shuxratjon Sultonovich	
Banklarda risklarni diversifikatsiyalashning mohiyati va ahamiyati	787
Baxriddinov Sharofiddin	
Davlat oliy ta'lim muassasalarida daromad va harajatlarning o'zaro mutanosibligi	793
Gafurov Anvar Bazarbayevich	
To'g'ridan to'g'ri xorijiy investitsiyalarning O'zbekiston iqtisodiyotiga ta'siri: tahlil va istiqbollar	799
Raxmanov Bekzod Ibragimovich	
Инновационный и развивающий менеджмент в сфере услуг	803
Ахтамова Моҳигул Эркиновна	
Ishsizlarni kasb-hunarga o'qitish asosida raqobatbardoshligini oshirish	807
Bakiyeva Iroda Akbarovna	
Dehqon xo'jaliklarida yetishtirilgan grek yong'og'ini iste'molchilarga yetkazib berish yo'llari	811
Inobatov Abror Boshlarovich	
Комплаенс и риск менеджмент в международных гуманитарных организациях	817
Мухамеджанов Баходир Кахрамонович	
Ipakchilik korxonalarida innovatsion faoliyatni boshqarishning o'ziga xos xususiyatlari	822
Aliyeva Nodiraxon Abdumalikovna	
Soliqlarning yig'iluvchanligi va unga ta'sir etuvchi omillar tahlili	826
Abdurasulov Alisher Abdurasulovich	
Soliq islohotlari: u qanday bo'lishi kerak?	831
Hotamov Alisher Farxodovich	
Анализ операционных процессов экспорто-ориентированных хлопково-текстильных кластеров	837
Джурабаев Отабек Джурабаевич	
Ish bilan bandlikni sifat xususiyatlari asosida baholashga zarurat: ilmiy-nazariy yondashuvlar	842
Qurbonov Samandar Pulatovich	
Technology of Formation of Profession-Oriented Communication Competences in Training of Future Specialists in Higher Education Institutions	848
Rajapov Sulaymon	
Improving The Methodology of Developing Professional and Communicative Skills in Future Economists (In the Case of Teaching English)	852
Samandarova Nargiza	
Sanoat mahsulotlarining raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion texnoparklardan foydalanish muvaffaqiyatiga ta'sir etuvchi omillar	860
Sobirxonov Akbarxon Aziz-o'g'li	
Oziq-ovqat sanoati korxonalarida investitsion salohiyatni shakllantirishning mazmuni va ahamiyati	865
Xamraev Nodirbek Ravshanovich	

SANOAT MAHSULOTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION TEXNOPARKLARDAN FOYDALANISH MUVAFFAQIYATIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR

Sobirxonov Akbarxon Aziz-o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada sanoat mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishda innovasion texnoparklardan foydalanish muvaffaqiyatiga ta'sir etuvchi omillar keltirilgan. Shuningdek, texnoparklar faoliyati samaradorligini baholash ko'rsatkichlarining 4 ta asosiy guruhi o'rganilgan va O'zbekiston Respublikasida innovasion tizimning "Universitet-texnopark" modelini joriy etish yo'llari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: texnopark, texnopolis, innovasiya, sanoat mahsulotlari, raqobatbardoshlik, texnologik yuksaltirish, bandlikni ta'minlash.

Abstract: This article presents the factors affecting the success of using innovative technopractices in increasing the competitiveness of industrial products. Also, 4 main groups of indicators for evaluating the efficiency of technology parks are studied, and ways to introduce the "University-technopractice" model of the innovation system in the Republic of Uzbekistan are proposed.

Key words: technopark, technopolis, innovation, industrial products, competitiveness, technological improvement, employment provision.

Аннотация: В данной статье представлены факторы, влияющие на успех использования инновационных технопрактик в повышении конкурентоспособности промышленной продукции. Также изучены 4 основные группы показателей оценки эффективности технопарков и предложены пути внедрения модели инновационной системы "Университет-технопрактика" в Республике Узбекистан.

Ключевые слова: технопарк, технополис, инновации, промышленная продукция, конкурентоспособность, технологическое совершенствование, обеспечение занятости.

KIRISH

So'nggi etti yilda mamlakatimizda Texnoparkning barpo etilishi minglab ish o'rinlarini yaratish imkonini berdi. Buning natijasida aholining ijtimoiy darajasi yaxshilanmoqda. Texnoparklar mamlakatimiz iqtisodiyotida muhim o'rin tutadi. Uning asosiy roli shundaki, uning hududida ilmiy laboratoriya va ishlab chiqarish binolari mavjud bo'lib, ular kichik innovasion kompaniyalarga juda qulay narxlarda ijaraga beriladi, bu esa mahsulot tannarxini pasaytirish imkonini beradi. Bundan tashqari, texnoparkning vositachiligi innovasion g'oyalar va texnologiyalar bozorini tartibga soladi, bu esa ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytirishga yordam beradi.

Mamlakatimizda yuqori texnologiyalar sohasida innovasion texnoparklarning faoliyatini tashkil etilishi iqtisodiyotning yuqori texnologiyali tarmoqlarini jadal rivojlantirish uchun intellektual va moliyaviy resurslarning hududiy konsentratsiyasini ta'minlaydi.

Shu bois, O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 15-iyuldagi 589-sonli "Dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari Texnologik parkining faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qaroriga muvofiq, oldimizga dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari texnologik parki faoliyatini samralari tashkil etish, yuridik shaxslarni uning rezidentlari sifatida ro'yxatdan o'tkazish, soliq va bojxona imtiyozlarini qo'llash tartibini belgilash, "startup-loyihalarni" har tomonlama, shu jumladan, vechur moliyalashtirish asosida qo'llab -quvvatlash maqsadi qo'yilgan. ^[2]

Texnoparklarni samarali rivojlantirish mamlakatimizni rivojlantirishning strategik rejasini ishlab chiqishda, shuningdek, davlatning ijtimoiy-iqtisodiy siyosatini shakllantirish va asoslash, iqtisodiyotni rivojlantirishning

ustuvor yo'nalishlarini belgilash, davlat tarkibiy siyosati, davlat investision innovasion siyosati va iqtisodiyotni rivojlantirishda investisiya faoliyatini rag'batlantirish chora-tadbirlari muhim ahamiyatga ega.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR TAHLILI

Innovasion texnoparklar raqobatdardosh bo'lgan yuqori texnologiyali mahsulotlarni ishlab chiqish hududi sifatida qaraladi. Innovasiyalarni yaratish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratish, barcha ishtirokchilarni turli profildagi xodimlar yuqori konsentratsiyali bitta ixcham saytga joylashtirish orqali tranzaksiya xarajatlarini maksimal pasaytirish innovasion infratuzilma sifatida texnoparkning asosiy maqsadi hisoblanadi.

Iqtisodchi olim K.A. Sharipov "Davlatimiz rahbari mamlakatimizda zamonaviy iqtisodiyotni texnologik yuksaltirish orqaligina bandlikni ta'minlash, kambag'allikni qisqarish va inson kapitalida o'sish sodir bo'lishini ilgari surib kelmoqda", deb fikr yuritgan. ^[9]

Mahalliy olimlarimiz Toshqulov A.X., Sharipov K.A. "Texnopark fan, ta'lim va yuqori darajada rivojlangan ishlab chiqarishning hududiy integrasiyasidir. U ilmiy kuzatishlar asosida doimiy innovasiya davrini ta'minlaydigan ilmiy markaz atrofida to'plangan noyob madaniy, ijtimoiy, ta'lim va ilmiy ishlab chiqarishni birlashtiradi." – deb ilmiy asoslangan fikr bildirganlar. ^[3]

Shuningdek, N.Q.Yo'ldoshevning fikriga qo'ra "Ilmiy g'oyalarni ishlab chiqish va uni keyinchalik materiallashtirishda yangi tashkiliy tuzilmalar-innovasion markazlar katta rol o'ynaydilar. Bular o'z ichiga universitetlar va ilmiy ishlab chiqarish firmalarini o'z ichiga oluvchi yangilik kiritishlarning vujudga kelgan texnologik faol kompaniyalaridir. Bu modelda innovasion biznes keng innovasion infratuzilma ichidagi barqaror o'zaro aloqalarni qo'llab-quvvatlaydi, axborotlarni norasmiy almashish va yangiliklarni sotish kanallarini shakllantirining rivojlangan tarmog'iga ega. Silikonli vodiy bunday alyansning eng mashhur varianti bo'ladi." ^[4]

Xorijiy olim L.K. Tereshenko fikricha, "Innovasion infratuzilmaga odatda texnoparklar, biznes-inkubatorlar, elektron birjalar, venchur fondlari va boshqa tuzilmalar kiradi. Innovasion infratuzilmaning "ishlashi" zarur, bu innovasiyalarga bozor "talabi"siz va tegishli qonunchilik bazasiz amalga oshirilishi qiyin. Innovasion faoliyat uchun infratuzilmani yaratish va ulardan foydalanish masalalari murakkab xarakterga ega bo'lib, ular ko'p jihatdan fan va innovasiyalar sohasiga, shuningdek, kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash sohasiga ta'sir qiladi." ^[5]

"Texnopark faoliyati innovasion jarayonning barcha bosqichlarini har tomonlama qo'llab-quvvatlashga qaratilgan: g'oyani rasmiylashtirish, yangi texnologiyani ommaviy ishlab chiqarishga joriy etish, innovasion mahsulotni sotish va undan foydalanishgacha. Natijada, ular an'anaviy korxonalardan yuqori texnologiyalarni tijoratlashtirishning turli bosqichlarida bo'lgan, shuningdek, texnoparklar bilan bog'liq bo'lgan yirik kompaniyalarning o'z qobig'ida faoliyat yurituvchi kichik innovasion korxonalarining keng doirasi bilan ajralib turadi." – deb V.X. Tribushnaya o'z monografiyasida fikr bildirgan. ^[6]

TADQIQOT METODOLGIYASI

Tadqiqot jarayonida iqtisodiy tahlil, statistik guruhlash, tizimli va qiyosiy tahlil va boshqa usullar qo'llanilgan.

TAHLIL VAQ NATIJALAR

Biz tadqiq qilayotgan "TEXNOPARK" MChJ 2019-yil 10-iyunda tashkil etilgan. Bundan ko'zlangan maqsad import o'rnini bosuvchi sanoat mahsulotlari, qurilish materiallari va maishiy texnika vositalari ishlab chiqarishni keng assortimentda tashkil etish, yangi ish o'rinlari yaratishdan iborat.

"TEXNOPARK" MChJ O'zbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev tomonidan yuqori texnologiyali, raqobatbardosh, eksportga yo'naltirilgan va import o'rnini bosuvchi ishlab chiqarishlar yaratish bo'yicha belgilangan vazifalarni amalga amalga oshirishga qaratilgan 20 ga yaqin loyihani birlashtirgan.

Ayni paytda O'zbekiston Respublikasida Texnoparklar soni – 21 ta, Texnoparklar tarkibiga kiruvchi korxonalar soni – 1077 tani tashkil etadi.

1-jadval: 2023-yil 1-yanvar holatiga hududlar bo'yicha EIZlar, texnoparklar va klasterlar soni

	Jami	Shu jumladan:		
		EIZ	Texnoparklar	Klasterlar
O'zbekiston Respublikasi	864	20	21	506
Qoraqalpog'iston Respublikasi	88	1	1	75
viloyatlar:				
Andijon	59	1	1	38

Buxoro	62	2	2	40
Jizzax	62	2	1	40
Qashqadaryo	51	-	1	33
Navoiy	69	1	1	60
Namangan	93	2	1	31
Samarqand	68	1	1	40
Surxondaryo	72	2	1	44
Sirdaryo	47	2	1	33
Toshkent	43	4	1	19
Farg'ona	73	1	1	9
Xorazm	61	1	6	44
Toshkent shahri	10	-	2	-

Texnoparklar faoliyati samaradorligini baholashda shuni yodda tutish kerakki, ularning zamirida ushbu institusional birliklar uzoq muddatli loyihalardir. Ularning muvaffaqiyati innovasion jarayonga mavjud bo'lgan hudud infratuzilmasini maksimal darajada jalb qilishdagi faolligi bilan belgilanadi. Texnopark rivojlangan sari o'zi joylashgan viloyat yoki shaharning ijtimoiy-iqtisodiy hayotining markaziga aylanadi. Shu munosabat bilan texnoparklarni shakllantirish va faoliyat yuritish samaradorligining asosiy jihatlaridan biri sifatida ularning muayyan hududlarning sanoat ixtisoslashuvi bilan o'zaro bog'liqligi ko'rib chiqilishi mumkin. Texnoparkning ishlash samaradorligi ko'plab alohida omillarning ko'p yo'nalishli ta'sirini jamlovchi integral ko'rsatkich shaklida baholanadi.

Texnoparklar faoliyati samaradorligini baholash ko'rsatkichlarining 4 ta asosiy guruhi mavjud:

- 1. Texnopark rezidentlarining innovasion faolligi.** Ushbu ko'rsatkichlar guruhi texnoparkning uni yaratishning asosiy maqsadiga (innovasion kompaniyalarni yaratish va rivojlantirishni rag'batlantirish, rezidentlarning xarajatlarini kamaytirish va ular uchun maxsus xizmatlarni yaratish) qanchalik mos kelishini baholash imkonini beradi va ikkita ko'rsatkichni o'z ichiga oladi:
 - texnopark rezidentlari tomonidan amalga oshirilgan o'z ishlab chiqarish, ishlar va xizmatlarning jo'natilgan tovarlari hajmiga texnopark rezidentlarining ilmiy tadqiqotlar va ishlanmalar bo'yicha xarajatlarning solishtirma hajmi;
 - texnopark rezidentlari tomonidan yil davomida yaratilgan muhofaza etiladigan intellektual mulk obyektlari soni, texnopark rezidentlari xodimlarining yil davomidagi o'rtacha sonidan kelib chiqqan holda.
- 2. Texnopark rezidentlarining iqtisodiy faoliyati.** Ushbu ko'rsatkichlar guruhi texnoparklar rezidentlari faoliyatining samaradorligini ularning rivojlanish dinamikasi, mehnat unumdorligi, tashqi iqtisodiy faoliyat, shuningdek, investisiya faolligi nuqtai nazaridan baholash imkonini beradi va quyidagi ko'rsatkichlarni o'z ichiga oladi:
 - mehnat unumdorligi darajasi texnoparkda texnopark rezidentlarining yillik umumiy daromadi texnopark rezidentlari xodimlarining o'rtacha sonidan kelib chiqqan holda amalga oshiriladi. Texnopark hududidagi faoliyat rezidentlarga tovarlarning (ishlarning, xizmatlarning) o'rtacha bozor qiymatiga nisbatan yuqori qo'shilgan qiymatiga ega yuqori texnologiyali loyihalarni amalga oshirish imkonini beradi;
 - texnopark rezidentlari mahsulotlari eksportining solishtirma hajmi (texnopark rezidentlari xodimlarining o'rtacha soniga yil davomida texnopark rezidentlari mahsulotlarini eksport qilish hajmi);
 - texnopark rezidentlari tomonidan soliq va bojxona to'lovlarning solishtirma hajmi (texnopark rezidentlari tomonidan barcha darajadagi budjetlarga bir yilda texnopark rezidentlari xodimlarining o'rtacha sonidan kelib chiqqan holda soliq va bojxona to'lovlari hajmi);
 - texnopark rezidentlarining asosiy kapitalga kiritgan investisiyalarining solishtirma hajmi (texnopark rezidentlarining yil davomidagi texnopark rezidentlari xodimlarining o'rtacha sonidan kelib chiqqan holda asosiy kapitalga kiritgan investisiyalari hajmi).
 - Texnopark rezidentlarining asosiy fondlarga kiritgan investisiyalari hajmi – bu asosiy vositalarni sotib olish, yaratish va qayta ishlab chiqarishga yo'naltirilgan, shu jumladan, yangi qurish, rekonstruksiya qilish (kengaytirish va modernizatsiya qilish) bo'yicha xarajatlar yig'indisi bo'lib, bu ularning ko'payishiga olib keladi. Boshlang'ich qiymati, mashinalar, asbob-uskunalar, transport vositalari, ishlab chiqarish va

biznes uskunalarini sotib olish, shuningdek, intellektual mulk obyektlariga investisiyalar va nomoddiy qidiruv xarajatlari;

- texnopark rezidentlari daromadlarining o'sish sur'ati.
3. **Texnopark boshqaruv kompaniyasining samaradorligi.** Ushbu guruh rezidentlarni jalb qilish, uning rivojlanish dinamikasi, investisiyalarni jalb qilish va infratuzilmani rivojlantirish nuqtai nazaridan texnopark boshqaruv kompaniyasi samaradorligini baholaydi:
 - texnoparkning ijaraga beriladigan maydoni rezidentlari tomonidan bandlik darajasi bir yildan ko'proq vaqt amal qiladi;
 - texnopark boshqaruv kompaniyasining pullik xizmatlar solishtirma hajmi (texnopark rezidentlariga boshqaruv kompaniyasi tomonidan ko'rsatiladigan pullik xizmatlar hajmi, shu jumladan, foydalanishga topshirilgan texnopark binolarining umumiy maydonidan kelib chiqqan holda ijara haqi);
 - texnopark mavjud bo'lgan davrda to'plangan binolar, inshootlar, infratuzilmalarni qurish, shuningdek, zarur jihozlarni sotib olish uchun jalb qilingan to'g'ridan-to'g'ri investisiyalarning solishtirma hajmi, ko'rsatkich texnoparkning 1 m2 binolari uchun texnoparkning asosiy fondlariga budget va budgetdan tashqari manbalardan to'g'ridan-to'g'ri investisiyalar hajmini aks ettiradi.
 4. **Texnoparklarning investitsion jozibadorligi va axborot ochiqqligi (rezidentlar uchun qulay sharoitlar mavjudligi, texnoparkning axborot ochiqqligi, texnopark rezidentlarini xizmatlar bilan ta'minlash va boshqalar).** Asosiy xizmatlarga quyidagilar kiradi: rezidentlarga yer uchastkalarini ijaraga berish, rezidentlarga ijaraga binolar berish, aholi buyurtma qilgan tayyor binolar, inshootlar, inshootlarni qurish (xizmat ko'rsatish), jismoniy shaxslar va mulk xavfsizligini ta'minlash xizmatlari texnoparklar, telefon xizmatlari, Internet tarmog'iga kirish xizmatlari, buxgalteriya va yuridik xizmatlar, reklama xizmatlari, pochta xizmatlari, kotiblik xizmatlari, oziq-ovqat mahsulotlari bilan ta'minlash va oziq-ovqat uchun ixtisoslashtirilgan joylarni jihozlash xizmatlari, tovarlar va yo'lovchilarni tashish xizmatlari, transport vositalari bilan ta'minlash, viza va immigrasiyani qo'llab-quvvatlash xizmatlari kabilar.

Ixtisoslashgan xizmatlarga quyidagilar kiradi: rezidentlarga ixtisoslashtirilgan uskunalar bilan ta'minlash, muhandislik xizmatlari, moliyaviy xizmatlar, shu jumladan, moliyaviy vositachilik xizmatlari, intellektual mulkni boshqarish sohasidagi xizmatlar, biznesni boshqarish va korxonalarni boshqarish bo'yicha konsalting xizmatlari, marketing tadqiqotlari, ta'lim va o'qitish xizmatlari, texnologiya xizmatlari va eksport xizmatlari.

Har bir texnoparkning integral ko'rsatkichi yuqoridagi guruhlardan har bir ko'rsatkich bo'yicha texnoparkga berilgan ballarni yig'ish yo'li bilan hisoblanadi. Texnoparkning ishlash samaradorligi omil xususiyatlarining ahamiyati doimiy emas va ularning rivojlanishining o'zgaruvchan tashqi va ichki sharoitlari ta'sirida o'zgarib turadi, bu esa vaqt o'tishi bilan ularning tarkibini o'zgartirish zarurligini oldindan belgilab beradi.

Texnoparklarni tashkil etish va rivojlantirish bo'yicha xorijiy tarixiy tajribani o'rganish va tahlil qilish shuni ko'rsatadiki, eng samarali texnoparklar mavjud qudratli texnik universitetlar negizida tashkil etilganlardir.

Texnoparkning asosiy ustuvor yo'nalishlaridan biri innovasiyalar bo'yicha menejerlarni tayyorlash (qayta tayyorlash), innovasion loyihalarni boshqarish bilan bog'liq muammoli o'quv dasturlari va fanlarini (1-kursdan boshlab) joriy etish, ilmiy-texnikaviy loyihalarni tijoratlashtirish va transfer qilishdan iborat bo'lib, ishlanmalar, huquqiy himoya va intellektual mulkdan foydalanish, yangi mahsulotlar va texnologiyalarning tijorat salohiyatini baholashdir.

Ushbu modelning asosiy elementlaridan biri innovasion g'oyalar tug'iladigan va amalga oshiriladigan, fan, ta'lim va ishlab chiqarish o'rtasidagi bog'liqlik ta'minlangan o'zaro bog'langan markazlar zanjiri bo'lgan innovatsion infratuzilma hisoblanadi.

Jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, innovasiyalarning rivojlanishi oliy o'quv yurtlarida va ularga yaqin joylashgan kichik innovasion tadbirkorlikning shakllanishi bilan bog'liq. Talabalar har doim ham diplom olishmasa ham texnoparklar bir vaqtning o'zida korporasiyalar uchun yangi texnologiyalar va kadrlarni tayyorlaydi, shuningdek, muayyan tarmoqlarni rivojlantirish va "kadrlar etishmasligi" bilan kurashish uchun ishlatilishi mumkin. Buning uchun qo'llaniladigan mexanizmlarning ba'zilariga grantlar, soliq imtiyozlari va binolarni arzon ijaraga berish kiradi.

Universitet yaqinida texnopark tashkil etilishi ta'lim muassasasi uchun ham, talabalar uchun ham foydalidir. Bir tomondan, talabalar o'zlarining almamaterlari yonida o'zlarining startaplarini ochish, g'oyani tijoratlashtirish va keyingi texnoparkdagi ofisni ijaraga olgan yirik kompaniya xodimi bo'lish imkoniyatiga ega bo'lishadi. Boshqa tomondan, universitet texnopark faoliyatida ishtirok etadi va tadqiqot va ishlanmalar natijalarini tijoratlashtirishda ishtirok etishni da'vo qila oladi, ya'ni texnoparkdagi kompaniyalar mahsulotlari va universitet bitiruvchilari evaziga daromad oladi. Talabalar va olimlar tadbirkorlik tashabbuslarini rivojlantirish uchun imtiyozlarga ega bo'ladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

1. Shunday qilib, amaliyot shuni ko'rsatadiki, texnoparklar davlat tomonidan ilmiy-texnikaviy inqilobning rivojlanishini qo'llab-quvvatlaydigan va iqtisodiy tizimni optimallashtirish hamda ilmiy-texnikaviy taraqqiyot yutuqlarini qabul qilish ushbu siyosatning ustuvor yo'nalishi bo'lgan mamlakatlarda eng muvaffaqiyatli rivojlanadi.
2. Ilmiy-sanoat parklari kelajakdagi texnopolislar – ilg'or texnologiyalar, ilmiy tadqiqotlar va loyihalarni ishlab chiqish shaharlarining namunasidir. Aksariyat rivojlanayotgan mamlakatlar va iqtisodiyoti o'tish davridagi mamlakatlar uchun ilmiy va sanoat parklarini ustuvor rivojlantirish strategiyasi eng yuqori texnologik darajadagi mintaqaviy markazlar tarmog'ini rivojlantirishga asoslangan faoliyatning yangi yo'nalishlarini ochishga xizmat qilgani biz uchun tajriba saifatida ahamiyat kasb betadi.
3. Texnoparklarning yana bir muhim funksiyasini ta'kidlash kerak – bu "aql oqimini" saqlab qolishdir. Ayni paytda xorijga o'qish yoki shartnoma bo'yicha ketayotgan yosh, iqtidorli olimlarning aksariyati u yerda doimiy yashash uchun qolmoqda, bu esa ilmiy-texnik salohiyatning barbod bo'lishi, yuqori malakali olim va mutaxassislarga talabning yo'qligi bilan bog'liq.
4. Ilmiy va tijorat faoliyati uchun qulay sharoitlar yaratilgan texnoparklar tarmog'ini rivojlantirish bu jaryonni sekinlashtirishi mumkin, shuningdek, G'arbnig yetakchi tadqiqot markazlarida tajriba to'plagan va qaytgan olimlar salohiyatini ishlab chiqarishga qo'llash uchun real imkoniyat beradi.

Xozirgi sharoitlarda mahsulot ishlab chiqarish jarayonini minimal xarajatlar bilan tez qayta qurishni ta'minlash uchun tubdan yangi avtomatlashtirish usullari zarur bo'ldi. Natijada, "uchuvchisiz texnologiyalar" tubdan farq qiluvchi, moslashuvchan avtomatlashtirish vositalariga, kompyuterlar, kompyuter raqamli boshqaruvi bilan metallga ishlov berish uskunalari, sanoat robotlari, yangi aloqa vositalari va boshqalarni joriy etiladi.

Texnopolislar fan va ishlab chiqarish o'rtasidagi o'zaro munosabatlarning istiqbolli shaklidir. Texnopolislarining faoliyati faqat yangi mahsulotlarni ommaviy ishlab chiqarish bosqichiga olib kelgan eng yangi ilmiy g'oyalar va innovasion faoliyatning uzviy uyg'unlashuvini ta'minlaydi. Texnopolislar fan va ishlab chiqarishning nisbiy avtonomiyasini engib, ularni manfaatdor sheriklarga aylantiradi. Shu ma'noda, texnopolislar va texnoparklarni juda istiqbolli hodisa sifatida tavsiflash mumkin, chunki bugungi kunda ishlab chiqarishni ilm-fan bilan uyg'unlashtirmasdan turib, uni yanada rivojlantirish mumkin emasligi aniq.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 6-iyuldagi "2022-2026-yillarda O'zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-165-son Farmoni. lex.uz>uz/docs/-6102462
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2019-yil 15-iyuldagi 589-sonli "Dasturiy mahsulotlar va axborot texnologiyalari Texnologik parkining faoliyatini tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. it-park.uz>uz/itpark/news/it-park-rezidenti-...
3. Тошқулов А.Х., Шарипов К.А., Эшов М.П. Новый Узбекистан: шаги социального-экономического развития. Учеб. пособ. –Т.: "Маънавият", 2021. –стр. 792.
4. Yo'ldoshev N.Q., Akbarxodjaeva Z.Z. Innovation menejment. – Т.: "Iqtisodiyot", 2019. –189-b.
5. Лафитский, В.И., Терещенко, Л.К., Едкова Т.А. и др.; отв. Ред. Л.К. Терещенко. – М.: Институт законодательства и сравнительного правоведения при Правительстве РФ: 2014. – 13 с.
6. Трибушная В.Х. Инновационная инфраструктура как необходимость поддержки наукоёмкого предпринимательства: технопарки и стратегическое управление: Монография. –Ижевск, 2011. –140 с.
7. Баринаева В.А. Технопарки страны мира: организация деятельности и сравнение. Издательский дом "Дело" РАНХиГС, 2012. –7 с. (Инновационная экономика: опыт).
8. <https://cer.uz/en/post/publication/tehnoparki-vysokih-tehnologij>
9. https://uza.uz/uz/posts/muhandislik-maktablari-zamonaviy-sanoat-tarmoqlari-rivozhiga-qay-darazhada-hissa-qo-shadi_580588
10. <https://stat.uz/images/miz-press-reiz-ru.pdf>
11. <https://review.uz/post/tehnoparki-vsokix-tehnologiy>

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.